

Asia: VN/489/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Opetushallitus kannattaa esityksen tavoitetta ehkäistä kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa ja oppilaitoksissa sekä turvata turvallinen opiskeluympäristö. Esitetyt säädösmuutokset ovat kokonaisuuden kannalta kuitenkin varsin rajallisia. Pidemmälle menevä muutos olisi esitettyjen keinojen lisäksi säätää opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle selkeä puuttumisvelvollisuus kiusaamiseen.

Olennaista on, että kaikki kiusaamisen, väkivallan sekä häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa koskevan toimenpideohjelman toimenpiteet pannaan täytäntöön. Kiusaamisen ja häirinnän estämisen kannalta on keskeisintä koulujen ja oppilaitosten avoin ja välittävä toimintakulttuuri, jossa kiusaaminen ja häirintä tunnistetaan ja siihen puututaan tehokkaasti. Kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla tähän tarkoitukseen ennalta sovitut toimintamallit, joihin kaikki kouluyhteisön jäsenet ovat sitoutuneet. Yksistään säännöksiin perustuvat kurinpitokeinot eivät ole riittäviä.

Kouluilla ja oppilaitoksilla tulee lisäksi olla riittävästi resursoitu ja toimiva opiskeluhoito, jolla pysytään ennaltaehkäisemään ongelmien syntymistä ja

tarjoamaan apua myös yksilökohtaisesti.

Pykäläkohtaiset kommentit

Perusopetuslaki 3 a §, laki ammatillisesta koulutuksesta 2 § ja lukiolaki 2 §

Lakeihin ehdotetaan säädettäväksi lapsen edun ensisijaisuudesta, joka ohjaisi opetuksen ja koulutuksen suunnittelua, järjestämistä ja päätöksentekoa.

Lisäys on periaatteellisesti merkittävä ja sen tulee ohjata opetusta ja koulutusta sekä koulun ja oppilaitoksen muuta toimintaa.

Perusopetuslaki 29 §, lukiolaki 40 § ja laki ammatillisesta koulutuksesta 80 §

Lukiolakiin ja lakiin ammatillisesta koulutuksesta esitetään säädettäväksi, että opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai

koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opetushallitus kiinnittää huomiota käytettyyn rikosoikeudelliseen termiin syyllistynyt. Ottaen huomion oikeusjärjestykseemme kuuluvan syyttömyysolettaman, tieto kiusaamisesta voitaisiin kertoa opiskelijan huoltajalle vasta, kun tapaus on selvitetty ja syyllisyys todettu. Tärkeää kuitenkin olisi, että huoltajat saisivat tiedon kiusaamisepäilystä jo varhaisemmassa vaiheessa. Tämän perusteella Opetushallitus ehdottaa säännöksen muuttamista perusopetuslain 29 §:ssä, lukiolain 40 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:ssä siten, että siinä puhuttaisiin häirintään, kiusaamiseen tai väkivaltaisuuteen syyllistyneen sijasta näihin tekoihin epäilystä.

Perusopetuslaki 35 §

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppilaan käyttäytymisvelvoitetta tarkennettaisiin. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi velvoite, että perusopetuksen oppilaalla olisi velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Lisäys on tärkeä ja se yhtenäistää eri koulutusmuotoja koskevaa sääntelyä.

Perusopetuslaki 36 §, lukiolaki 41 § ja laki ammatillisesta koulutuksesta 85 § ja 93 §

Pykäliin ehdotetaan tehtäväksi terminologinen muutos siten, että termi kurinpitorangeistus muutettaisiin kurinpitotoimeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen olisivat muutoksen myötä kurinpitotoimia.

Terminologinen muutos on perusteltu. Opetushallituksen mielestä kirjallinen varoituksella ja määräaikaisella erottamisella on kuitenkin myös rangaistusluonteinen merkitys. Pykälässä esitettyä muutosta tulisi perustella sillä, että ne ovat luonteeltaan ja merkitykseltään lieviä, kun määräaikaisesti erotetulle oppilaalle tulee järjestää opetus, joka estää erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Kirjallinen varoitus ei suoraan vaikuta oppilaan koulunkäyntiin.

Perusopetuslain 36 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, että oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä jäljellä olevan työpäivän

lisäksi enintään myös seuraavan työpäivän ajaksi. Voimassaoleva sääntely mahdollistaa opetuksesta epäämisen jäljellä olevaksi työpäiväksi.

Laajennus on perusteltu akuutin tilanteen hoitamiseksi. Esityksen perusteluissa olisi hyvä tuoda esille, miksi epäämisen kesto on perusopetuksessa toisen asteen koulutusta lyhyempi.

Lisäksi säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi, että epäämisen aikana oppilaalle ja opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti

opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa sekä järjestettävä muu opetukseen osallistumiseksi

tarvitsemansa tuki palatessa. Lisäksi oppilaalle ja opiskelijalle tehtäisiin suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Uutena tehtävä esityksen perusteluissa voisi tuoda tarkemmin esille, miten ja kenen toimesta suunnitelma olisi perusteltua laatia. Opetuksen ja koulutuksen

järjestäjä päättää viime kädessä suunnitelman laatijasta.

Perusopetuslaki 36 c §, lukiolaki 44 § ja laki ammatillisesta koulutuksesta 88 §

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireillöoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun on osoittanut tulkinnanvaraiseksi ja käytännössä vaikeasti sovellettavaksi.

Opetushallitus kannattaa sääntelyn kumoamista.

Muita huomioita

Lukiolain 41 §:n 4 momentin mukaan, jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se

opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. Opetushallitus kiinnittää huomiota lukiolain säännökseen, jota

vastaavaa sääntelyä ei ole ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Sääntelyä tulisi tältä osin yhtenäistää. Säännöksen soveltamisessa on

tulkinnanvaraisuutta sen suhteen, millaista rikosta säännöksessä tarkoitetaan ja milloin pidättämistä voidaan käyttää.

Opetushallitus esittää tässä yhteydessä myös harkittavaksi, tulisiko aluehallintovirastoille säätää oikeus oma-aloitteisesti tutkia opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toiminnan lainmukaisuutta. Tämä voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun opetuksen tai koulutuksen järjestäjä ei

tehokkaasti puutu kiusaamiseen ja oppilaan tai opiskelijan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön vaarantuu.

Korhonen Olli
Opetushallitus